

Šiame numery

Reikalas dar neišspręstas.
Jisai kalbės mums dar ne sykį.
Lengvojo žanro koncertas.
Apie įsimylėjimą ir solistus.
Niekada nesutiktas draugas.
Iš Juozo Kėkšto poezijos.
Algirdas Landsbergis
"Kontinente".
Išėvių rašytojų knygų
paroda Miunchene.
Nauji leidiniai.

Kertinė paraštė

REIKALAS DAR NEIŠSPRĘSTAS

Encyclopaedia Britannica prasi-
lenkimai su normaliu ir ob-
jektivių faktų pateikimu gana
plačiai nuskambėjo veik visoje
JAV didžiojoje spaudoje po to,
kai N.Y. Times reporteris, pasi-
remdamas dr. R. Misiūno straips-
niu Slavic Reviews, tai išskėlė
N.Y. Times pirmame puslapyje.
Spaudoje buvo minėti pakeitimai,
ir daugeliui susidarė įspūdis, kad
šis reikalas jau yra baigtas ir kad
Britannica, spaudos pakritikuo-
ta, prisipažino klydusi ir belieka
laukti tik tų klaidų pataisymų
arba net šių straipsnių visiško pa-
keitimo (Aldai, 1975, Nr. 8, p.
380). Iš tikrųjų taip nėra.

Kai kurių klaidų pataisymas
arba bent sutikimas pataisyti jau
yra atliktas seniau. Savo viename
iš laisvųjų tuometinis redaktorius
Warren E. Preece rašo (1975.V.
12):

"Britannica spausdinime, ku-
riame bus pataisytos kalbinės
klaidos, mes taip pat pridėdame
prie Micropaedia straipsnelio
Lithuanian Soviet Socialist Re-
public, kad Lietuvos istorija iki
jos prijungimo prie USSR yra
aprašoma straipsnyje Baltic
States, history of the. Mes taip
pat padarysime mažus pakeitimus
sakinioose straipsnyje Lithua-
nian Soviet Socialist Republic,
rodančius, kad komunistų parti-
ja yra vienintelė partija, kuriai
yra leidžiama krašte veikti, kad
politinės jėgos padalinimas yra
tik konstitucijoje numatytas ir
kad ne visos suskaidytos kole-
gijos ir universitetai yra tikri
universitetai, kaip jie suprantami
kitur pasaulyje. Aš nemanau,
kad mes šiuo metu esame pasi-
ruošę daryti ką nors daugiau."

Tai ir yra pats palankiausias
žinomas Britannica atsakymas.
Jis yra labai toli nuo amerikie-
čių ir mūsų pačių koresponden-
tų paskelbtų pakeitimų.

Pats paskutinis atsakymas Pa-
saulio Lietuvių Bendruomenės
valdybai (1975.X.15) skamba
taip:

"Niekas neatitiko paskutinių
mėnesių bėgyje, kas mane pri-

verstų pakeisti nuomone, jog
Britannica 15 sovietinių respub-
likų aprašymas nėra pagrindiniai
sąžiningas ir pagrindiniai objekty-
vus. Aš palieku prie tos pačios
nuomonės, kuri Jums buvo kele-
tą kartų praeityje paaiškinta".

Manome, kad čia turėtų būti
visiems aišku, jog reikalas nėra
baigtas. PLB speciali komisija sa-
vo akcija tęs ir toliau ir prašo
palaikyti su ja ryšį per PLB
Centro valdybą.

Gal būt, galima pasiūlyti ke-
letą visai praktiškų patarimų as-
menims, kurie kreipiasi į Britan-
nica savo iniciatyva. Vesti dis-
kusijas su redakcija privačiai ne-
ra efektyvu ir prasminga. Geriau
yra kreiptis į Britannica "pub-
lic relations office". Britannica
jos biznio situacija turi didžiulę
įtaką. Čia yra daug žmonių, ku-
riems šis incidentas yra labai ne-
malonus, tai jis gali atsiliepti ir
į Britannica komercinį pasiseki-
mą.

Diskutuojant su Britannica
spau do je, reikia prisiminti pa-
grindinį Britannica argumentą,
kuris buvo naudotas daug kartų
ir kurį taip pat naudojo dr. Mor-
timer J. Adler savo straipsnyje
Chicago Tribune (1975.X.24).
Yra sakoma, kad kai kurie straips-
niai kaip Baltic States, history
of the nėra šališkai, lyg tai
išpiktų visus kitus šališkus
straipsnius.

Šališkumas Britannicoj yra
lengvai pastebimas, net ir tokiuo-
se mažuose dalykuose, kaip Vil-
niaus miesto aprašymo (Micro-
paedia) papildymas Lenino aikš-
tės nuotrauka, kurioje matyti kaž-
kokia sunkiai įžiūrima statula ir
parkas. Tokia nuotrauka yra aiš-
kiai patalpinta ne dėl informaci-
jos, o tik norint pabrėžti faktą,
kad Vilnius yra sovietinis mies-
tas. Tokių planingų prasilenkimų
su tiesa ir objektyvia informaci-
ja Britannica sovietiniai bendra-
darbiai yra padarę daug, ir juos
apginti yra neįmanoma.

Todėl asmenys, kurie šiuo rei-
kalu domėjosi ir bandė aktyviai
veikti į Britannica, turėtų savo

JISAI KALBĖS MUMS DAR NE SYKĖ

Prof. Juozo Brazaičio mirties
metines minint

Prieš metus netekome šio am-
žiaus žmogaus. Juozas Brazaitis
— Ambrasevičius buvo mums
atsiustas paties Dangaus sun-
kiausių lietuvių tautos metu, kad
būtų kas giliu įvalgumu ir ide-
alistiniu realizmu sugeba pa-
sverti kiekvieną idėją ar laiko
reikalavimą. Jis visą savo gyve-
nimą pašventė tautos rūpes-
čiams, ieškodamas geriausių at-
sakymų labiausiai beviltiškom
valandom. Tokiais atvejais suge-
bėdavo pramatyti artimus ar to-
limus uždavinius ir juos konkre-
tizuoti. Nors apie jį sukosi re-
zistencinė veikla, bet, kun. St.
Ylos žodžiais, "Nekėlė jis savo
vėliavos, nesiveržė į priekį ir ki-
tų nerikiavo. O tačiau nejučio-
mis, pagal jį kiti rikiavosi ir iš
jo mokėsi. Savęs nelaikė vadu, o
jau buvo — intelektualiu, kul-
tūriniu, moraliniu".

Tokie žmonės nemiršta ir fi-
ziškai išsiskyrę iš gyvųjų. Jų žo-
džiai, mintys, idealai, pasakyti
ar kaip kitaip paleisti į pasaulį,
išlieka gyvi užrašų knygoje ar
draugų širdyse. Nenuostojai aktu-
alumo ir šiandieninių rūpesčių
grandinėje, bus gyvi ir rytojaus
dienai išaušus. Jam tinka jo pa-
ties pasakyti žodžiai apie ki-
tus: "Jis yra tas, kuriame prabi-
lo epochos balsas, kuris plačioje
masėje tik instinktyviai kuteno
širdį, nerasdams žodžio pasa-
kyti".

Tas epochos balsas girdimas ir
šiandien. Girdimas iš Anapuso.

pastangas tęsti ir toliau. Ne spau-
da daro pakeitimus Britannicoj,
bet pati jos redakcija. Ir nebū-
tinai redakcija savo noru, o įtai-
gojama Britannica korporacijos.
PLB speciali komisija
Britannica reikalams

Juk negali jis nesirūpinti ir Te-
nai būdamas tais, kuriems jis
tikra to žodžio prasme atidavė
viską, širdį atidavė.

— Kaip Jūs vertinate laiko
perspektyvoje sąlygotą dabartinę
mūsų egzistenciją ir kokia pras-
mė mūsų išėvių bei jos arti-
miausi uždaviniai?

— Pirmiausia turime prisipa-
žinti, kad daug kuo klydome.
Klydome apskaičiuodami santy-
kius jėgų, kurios lėmė pasaulio,
taipgi ir mūsų tėvynės, likimą.
Klydome, tikėdami jėgų iškil-
mingais pareiškimais ir pagal
juos organizuodami savo veikli-
mo kryptį. Juk klydo ir tie, kur-
rie pasirašė Atlanto chartą, jei
chartos žodžius rašydami, jais
tikėjo. Visa naujųjų įvykių eiga
yra palydėta ironijos ir pasišai-
pymo iš žmoniškųjų pastangų,
nes įvykių ratas sukosi ir suksis
visai ne taip, kaip didieji buvo
norėję ir suplanavę.

Nėra pagrindo tikėti, kad a-
teitės riedės pagal mūsų norą ir
valią. Bet tai nereiškia, kad ver-
ta numoti ranka ir pasyviai
laukti. Nors savo žygiais nepa-
siekėm norimų rezultatų, bet jie
veltui nenuėjo. Sakysim, Lietu-
voje likę organizavo pasiprieši-
mą ir laisvės nepasiekė, bet jų
auka paliko gilius pėdsakus te-
nykščio jaunimo pasąmonėje.
Akyse kartos, kuri atmins tas
aukas, okupantas niekad nebus
lietuviu broliu. Okupantas ir sie-
kia laisvės kovotojų atminimą
ištrinti, pristatydams juos kaip
žudikus ir plėšikus.

Antra vertus, nereikia sumen-
dinti išėvių įnašo bendram
žmonijos labui ta prasme, kad
išėviai prisidėjo geriau pažinti
ir praregėti, kokie pavojai ir
jiems gresia iš tų pačių, kuriuos
mūsų tauta jau patyrė ant savo
pečių. Jaunos išėvių generacijos

Prof. Juozas Brazaitis (1903. XII. 9 — 1974. XI. 28) Nuotr. V. Mazėlio

žmonės papildys Amerikos inte-
lektualinius kadrus, kurių ruoš-
mas iki šiol buvo patikėtas ran-
koms žmonių, mažai besirūpinan-
čių pačios Amerikos tikrąja pa-
žanga, jos minties, mentaliteto
sveikata. Tai išganomoji tos imi-
gracijos veikimo prasmė Ameri-
kos jaunimui atitiesti į sveikes-
nes mintis.

Iš čia ir išplaukia mūsų užda-
viniai, kuriuos eilėje straipsnių A.

Maceina maždaug taip su-
formulavo: neužsidaryti išsine-
susių vertybių klate, o jas
plėsti nauja kūryba; antra, būti
tarpininku tarp Rytų ir Vakarų,
tarpininku tam, kad Vakarų
žmogus geriau suprastų ateinan-
čią ir Vakarus Rytų agresijos dva-
sį.

("I Laisvė", 1959 m., Nr. 18,
psl. 19-22; 1960 m., Nr. 20, psl.
8-11; užsirašytos pastabos po pa-
sikalbėjimo su J. B. 1969 m. ba-
landžio 14 d. South Orange, N.J.)

— Tuo metu, kai laisvinimo
reikalą išmėgė daug mums
pasiekiamų metodų, kai patirta
ir susidomėjimo mūsų politine
byla, ir nemaža abejojimo ar
net nepalankumo, kokie dar ga-
limi, iki šiol nepanaudoti, keliai,
kuriais mūsų tautos laisvės klaui-
simą, sakysim, amerikiečių vi-
menė galima būtų išlaikyti gy-
vą ir net padaryti, kad jis būtų ir
jų rūpesčių dalimi?

— Gerai, kad mes daugiau ar
mažiau turime draugų politi-
nuose dirvonuose ir jie kartais
veikia ar kalba mūsų naudai są-
žiningai. Bet negerai, kad iki
šiol labai maža turime draugų
kultūrinuose baruose, mokslo ar
meno elite. Gerai, kad laikas nuo
laiko ir didžiojo spaudos pasiro-
do mums palankūs atsiliepimai,
bet ne taip gerai, kad pamirštam
ir vadinamą mažąją, vietinę
spaudą, kuri mums yra palan-
kesnė ir leisti būti tiltu tarp Va-
karų ir Rytų. Amerikos provinci-
jos spauda yra atviresnės širdies
ir mažiau paveikta sukotos politi-

kos. Čia sveikintinas LFB
1959 studijų savaitėje prieitas
sprendimas ir įsipareigojimas ieš-
koti ryšių su savų miestų ameri-
kiečių spauda.

Mūsų pasyvių sąjungininkų
galėtų būti ir prasidėjęs ameri-
kiečių pastebimas netikėjimas,
kad komunizme vyksta evoliuci-
ja liberalizmo linkme. Toji iliuzi-
zija, ilgainiui radusi vietos intelek-
tualų sluoksniuose, lieka mitu,
kurio nepatvirtina faktai. Labiau
patikima tezė, kad režime reiš-
kiasi ne laipsninė evoliucija, o
laisvė, bet į komunizmą pagal
Lenino dėsnį: žingsnis atgal, kad
galimi būtų du žingsniai pirmyn.
Atolydis yra ne evoliucijos pada-
ras, bet opinijos ir ūkinio bei
propagandinio spaudimo pada-
ras. Mums irgi reikia išjungti i
tą amerikiečių praregėjimą ir
tinkamu momentu pakeisti fak-
tus, koks likimas gali išitikti ir
pačius amerikiečius.

("I Laisvė", 1959 m., Nr. 18,
psl. 19-22; užsirašytos pastabos
po pasikalbėjimo su J. B. 1969 m.
balandžio 14 d. South Orange,
N. J.).

— Iki šiol laisvinimo darbo
našta ir atsakomybė daugiausia
slėgė nepriklausomą Lietuvos
subrendusių protus ir pečius. Ar
yra pagrindo nerimastauti, kad
būsamosios nepriklausomos Lie-
tuvos vizija gyvenančių ir ta,
linkme veikiančių eilės ims silp-
nėti ir nebus, kas persimtu tuo
darbu?

— Yra ko nerimastauti, yra
kuo ir džiaugtis. Išėvis regį jau-
nimo tolstant nuo jų pramogų,
organizacijų, veikimo ir galvoji-
mo būdų. Čia vyksta procesas
kaip aušininkų laikais — tada
vaiku, išėjusių į mokslo, toli-
mas nuo tėvų ūkininkų. Dalis
jaunimo nutols nuo tėvų pir-
mykščių idealų ir "paliks be li-
kusio ženklų, kad žmogumi bu-
vęs". Tačiau dalis liks ištikimi
tėvų laisvės idealui, idealizmui,
principingumui, nors ir kitokių
priėjimų, kitokiom formom. O
tokių jau reikiama, jau ima stoti
ir tos pačios laisvinimo akcijos
aktyve. Tai kas, kad jaunų po-
zytyvių atžalų dar nedaug. Išėvis
žino: masė bemokslis ir mokslo
išėjusių visada linkus gyventi
inercija. Žino taip pat, kad nau-
jos idėjos, naujas galvojimas,
nauji keliai gimsta atskirų asme-
nų pastangom. Jie eina savo ke-
liu, nepasidami masės trauki-
mo atgal. Kai tų bendro galvoji-
mo ir bendro veikimo asmenų
susidaro ne vienas, jie virsta ma-
sę keliančių raugu; jie virsta
garstyčios grūdų, kuris išaugina
medį su dangaus paukščiais jo
šakose. Ačiū Dievui jaunimo ei-
lėse, organizacijose, užimančių
amerikietiškam ar kanadietiš-
kam pasauly svarius postus, kar-
tu išliekančiais ir susipratusiai
lietuviams yra nemažai, ir nero-
do ženklai, kad bent greitu laiku
jų imtų stigti.

("I Laisvė", 1959 m., Nr. 18,
psl. 19-22; 1960 m., Nr. 20 (psl.
8-11; užsirašytos pastabos po pa-
sikalbėjimo su J. B. 1969 m. ba-
landžio 14 d. South Orange, N.J.)

— Akivaizdoje fakto, kad jau
i mūsų laisvinimo ir tautos iš-
likimo organizaciją braunasi ir
tokios jėgos, kurios mūsų ranko-
mis kursto vieną visuomenės da-
(Nukalta i 2 psl.)

Abudu iškeliavę amžinybėn: prof. Juozas Brazaitis ir vysk. Pranas Brazys

Nuotr. V. Mazėlio

JIS KALBĖS

(Atkelta iš 1 psl.)

Iš prieš kitą, kurios suinteresuotos mūsų susikaldymu ir asimiliavimusi ir dalį savo tikslų pasiekia; akivaizdoje, kad nemaža nekritiško ir geros valios elemento jais patiki ir padeda diskredituoti pasisventusius idealistus, pajėgiausius veikėjus, sėdami visuomenę jais nepasitikėjimą, taigi, ar galima rasti formulę, kad bent tu rūpesčių galėtumėt neturėti ir svarbiausiais klausimais būtumėt vieningai, ir mūsų karta neužsitrauktų istorijos pasmerkimo?

Nuo tų rūpesčių vargiai galėsime išsivaduoti. Netikslu būtų ir siūlyti kokią formulę, kuri be didelių pastangų padėtų racionalizuoti laisvės kelio akciją, taupant jėgas ir žodžius. Faktas, kad daug pastangų ir protų naudojama tušties tikslams, tiesiog asmeninėms ambicijoms. Iš čia ir kyla pas mus kova tarp politikų ir diplomatų dėl pirmavimo; kova tarp ideologinių grupių, kova tose pačiose grupėse dėl vadovavimo; kova tarp vadinamo jaunimo ir senimo, tarp kunigų ir pasauliečių katalikiškos veiklos srityje ir kt. Ta kova gali būti dengiama gynymu valstybinių teisių, demokratijos, katalikybės ar kitokių idealistinių dangalais, bet tai savęs apgaudinėjimas, noras iluzijom gyventi, naikinti ir kitus naikinti. Yra tragiška, kad žmonės manosi tuo tarnaujant Dievui ir Tėvynei. Negalys pozityviai dirbti nori energiją kur nors dėti; nelaimė, kad ji buvo pasukta klaidyti dirbančioms paties kolektyvo rėmuose. Kas yra krikščioniškos pasaulėžiūros ir nori savo veikimą jos principais tvarkyti, gerai pasvarstęs ras, jog tarp asmenų ir grupių ugdyti neapykantą, pagleži nėra krikščioniškas principas. Tik komunistai laiko savo tikėjimo dogma neapykantą priešiniui. Jei krikščionis veiksias tai atmins, gal atsakys tada nuo pagiežos kitaip galvojančiam, jai pakais tegul ir ne meile, tai bent santūrumu. Ilgesnį perspektyvoj tai gali vesti ne tik į toleranciją, bet ir sugyvenimą ar bendradarbiavimą tam tikrais klausimais.

O jeigu tokios krikščioniškos tolerancijos nebūtų įmanoma pasiekti, tai nereikia viską pametu nusigrįžti nuo pradeto darbo. Reikia tik nuimti skraistę tiems, kurie po tituluais ar visuomenę pripažintais aukštais laipsniais skleidžia melą. Reikia neužmiršti, kad ir anais laikais, prieš du tūkstančius metų, visi dvylika buvo panašūs į šventuosius, bet vienas jų pasiūlė savo tarnybą ne Mokytojui. Kuo mūsų laikai ar mes geresni?

(„I Laisvė“, 1959 m., Nr. 18, psl. 19-22; 1960 m., Nr. 20, psl. 8-11; užrašytos pastabos po pasikalbėjimo su J. B. 1969 m. balandžio 14 d. South Orange, N. J.).

Ir taip vėl kalbėjo mums Profesorius aiškiai, preciziškai, suprantamai. Iš jo žodžių nieko nešbrauksi ar ką bepridėsi. Kalbėjo ramiai, draugiškai besišypsodamas. Kalbės mums dar ne sykį. Bėgamųjų visuomeninių reikalų rūpesčiuose jis bus ir toliau mūsų ramstis. Laikas nuo laiko, sunkiomis valandomis mes jį susigrąžinsime.

Č. Gr.

Prof. Juozo Brazaičio mirties metinių minėjimas Chicagoje kita sekmadienį (lapkričio 30 d.). Pamaldos jėzuitų koplyčioje 3 val. popiet. Akademija Jaunimo centro didžiojo salė 4 val. popiet. Paskaitos: dr. A. Damušio ir dr. J. Girmiaus. Meninė programoj: aktorius J. Kelečius ir instrumentalistai — M. Matukas, M. Motekaitis ir W. Cernotos. Visi kviečiami. Įėjimas nemokamas.

Edgar Degas (prancūzas, 1834-1917)

Kavinės koncertas

Lengvojo žanro koncertas

Vida Vaitkutė, Aloyzas Jurgutis ir Violeta Karosaitė "Margučio" vakare, Chicagoje

VLADAS JAKUBENAS

Tradicinėmis akimis žiūrint, "rimtos" muzikos recenzento sritis neapimtų lengvojo, kabaretinio žanro. Bet mūsų laikais daug vertybių yra paskeitę; to geras pavyzdys žinomas amerikiečių savaitraštis "Time" neseniai pašventė visą numerį viršeli "rock and roll" naujai kylančioms garsenybėms.

"Margučio" surengtame koncerte š.m. lapkričio 16 d. Jaunimo centre, Chicagoje, dainavusi Vida Vaitkutė yra itin tolimai nuo "rock and roll" srities; jos stilius yra — "Stimmungsaengern" (Nuotaikos dainininkės); praėjusio krypties pirmatake buvo garsioji Sara Leander, taipgi jau senyvaime amžiuje dabar kartais dar pasirodanti Marlene Dietrich; garsinio filmo epochos pradžioje tai buvo jos pirmoji, istorinės reikšmės rolė "Der Blaue Engel" filme. Šios dainininkės nedainuoja deformuotu balsu, jų dainavimas yra artimesnis rečitaliniam, tik tiek, kad viskas paremta drastiškai aiškia dikcija ir vaidyba. Vida Vaitkutė remiasi mikrofono sustiprintu, žemu, tamsiu kontralto diapazonu, turėdama taipgi ir skambų aukštesnį ir šviesesnį, mezzo sopraninį, rečiau jos vartojama registrė. Koncerto pradžioje pastatė kiek perdėtus vibracijos gaidų, vėliau tai išsilygino. Malonu, kad solistė moka pateikti ir "klasiškesnių", rečitalinių nuotaikų, gražiai atliktose lietuvių liaudies dainose. Šiaip jos repertuaras susidėjo iš dabartinėje Lietuvoje gausiai ir vykusiai prikurtų vad. estradinų dainų, o taipgi ir iš dabar Europoje, ypač Vokietijoje, į madą įeinančių prieš 50 metų garsusių dainų. Kas svarbiausia, Vida Vaitkutė yra aiški, ryški, kiek kietokų bruožų dainininkė; jos atliekamos dainos pateikiamos tiksliai, efektingai, nemažu temperamentu ir gera dikcija visokiose kalbose — be lietuvių, gerdojame įtikinančias vokiečių, amerikietiška anglišką ir ispanų kalbas.

Lietuvoje lietuvių tarpe augusio savo vyro dėka galėjusi emigruoti į Izraelį, sunkiai pakentusi tenyksią šurkščią atmosferą, Vida Vaitkutė pakliuvo į Vakarų Berlyną, iš kur ji pradeda prasimušti Vakarų Vokietijoje, kaip savo srities dainininkė. Ji tikrai turi duomenų, ir reikia tikėtis, kad jai pavyks prisiveržti į platesnį pasaulį.

Vieton mažo orkestrėlio per jos pirmą pasirodymą Chicagoje, ši kartą jos akompaniatorium buvo Aloyzas Jurgutis, turėjęs plačią progą pasireikšti kaip preciziškas, gerai pasiruošęs, lengvos pianistinės technikos akompaniatorius, atrodė — ypač tinkas šios rūšies lengvam repertuarui. Aloyzas Jurgutis pasirodė ir kaip neblogas pianistas, paskambinęs savo paties kūrinių — ilgokas variacijas, sudarančias lyg plačiai išplėstą parafrazę jau esamų, žinomų trumpų M. K. Ciurlionio variacijų "Bėkit, bareliai" tema. A. Jurgutis gerai valdo konvencionalinę chromatinę harmoniją ir skambų, iš romantiškesnių laikų kilusių, fortepijoninių stilių, įskaitant tokiąsias kiek nudėvėtas priemones, kaip chromatinę gamų ornamentus ir pan. Kūrinys savo turiniu buvo gal kiek per ilgas, bet pianistiškai efektingas, eilinei publikai ypač tinkamas. A. Jurgutis daina apie Kastytį ir Jūrą, atlikta V. Vaitkutės, irgi priklauso prie geros kokybės, dabartinėje Lietuvoje viešpatuojančio "estradinio" žanro. Lauksime tolimesnį, kitokio stiliaus A. Jurgutis pasirodymų; tame, ką jis atliko šį kartą, jis buvo tikrai geras.

Vakaras buvo pajavrintas pora Violetos Karosaitės choreografinių numerių, kuriuose klasikiniai baletas jungėsi su išraiškos šokių. Pirmas jų buvo jau anksčiau matyta ištrauka iš M. K. Ciurlionio "Jūros", o antras, kurio kostiumas vaizdavo Ciurlionio "Šaulį", buvo įdomiai sudarytas pagal dvi prancūzų kompozitoriaus Dariaus Milhaud simfoninės poemos.

Norom nenorom

APIE ĮSIMYLĖJIMĄ IR SOLISTUS

Jau trečią dieną neskutu barzdos ne dėl to, kad norėčiau auginti barzdą, bet dėl to, kad man liūdna. Gi šiais laikais liūdeti nepopuliariau. Gailėtis savęs, aiškioji, dūsauti, gink Die, vyrui netinka. Reikia būti stoiku arba ironizuojančiu klounu. Juoktis, kai norisi verkli. Šaipytis, rodytis prieš pasaulį, ypač prieš išlaisvintą moteris, — koks esu tvirtas, be jokių gležnų sentimentų. Gaila! Sunkiasvoris imtininkas. Griebkit už barzdos ir pamatysit, kokie stangrūs mano šeriai. Ir kam tas liūdesys?

O vis dėlto, broliai, man liūdna. Esu nelaimingas įsimylėjęs.

Negali užmiršti stoiką! atsparių dainininkų Birutės ir Rimtauto Dabšų ir pianistės Raimondos Apeikytės, kurie atliko (X. 25) Los Angeles radijo valandėlės BALIAUS programą apytamėsėje scenoje. Žinoma, dainavimas nieko bendro neturi su apgedusiomis šviesomis. Bet kai pamatai elegantišką moterį, savo lyrišką balseliu primenančią Victoria De Los Angeles, norisi kuo daugiau šviesos, šviesos, šviesos! Balso lyrika skamba kur kas gražiau šviesoje, negu prieblandoje. Mūsų himno žodžiai, kiek atsimenu, irgi sako: Ir šviesa, ir tiesa mūsų žingsnius telydi.

Užjaučiu ir kai kuriuos L. A. lietuvių radijo rėmėjus, kurie, nusipirkę Baliaus metu loterijos biilietus, negalėjo suprasti laimės numerių, kai juos prie gargždantio mikrofono skaitė stambus vyras su gargždančiu balsu. Negaliu pasakyti, kas kaltas: ar blogas mikrofonas, ar nekaip skaitantis vyras? Loterijoje galima buvo laimėti šampano butelį.

Viena radijo rėmėja spiovė ant bilieto ir su Lady Macbeth išraiška pasakė: "Aš jų daugiau neremsiu".

"Na jau, ponija, argi verta dėl to pigaus šampano butelio padaryti tokį baisų sprendimą. Radijas gi turi gyvuoti".

Poniutė atsakė: "Jie tą butelį gali iškisti sau į užantį, bet kas mano, tai mano. Turiu numerį 96800, o tas griozdas išlemeno tik tris paskutinius numerius, ir aš nėjau atsiimti, o dabar man neduoda. Ar tau būtų neskaudu?" Aišku, padėtis tragiška. Kiekvienas žmogus nori gauti savo laimikį, nežiūrint laimikio vertės. Tėgu būna degtukų dėžutė. Vis tiek! Todėl smarkaujanti ponija yra teisi. Aš jai spustelėjau delną.

Grįžtu prie solistų. Man regis, mūsų atlikėjai per daug nusileidžia rengėjams. Solistė Birutė De Los Angeles tą vakarą turėjo treptelti savo dailia kiojyte (žinoma, atsargiai, kad nesulūžtų kulniukas) ir griežtai pasakyti: "Nedainuosiu, kol nesutvarkysite apšvietimo!" Ji kitą kartą taip ir padarysianti. Pamatysit! Mes turime gerbti savo menininkus ir sudaryti jiems pačias geriausias pasirodymo sąlygas. Geri balsai ant kiekvieno medžio neauga. O Birutė dainuoja vis geriau ir geriau. Jos kamerinis balselis yra mielas ir šventas. Ir labai originalus.

Visi žinome, kad Kalifornijos Santa Monicoje, moterų klubo salėje, surengti rečitaliai kartais susilaukia ne eilinių ovacijų, ypač pastarasis su Stase Pautieniene scenoje (X. 18). Bist Bravo! Valiol! Sėdėjau šalia šviesiaplaukės gražuolės Ninos ir negalėjau atsistebėti — kas čia dedasi? Tiek entuziazmo auditorijoje! Išgirdęs Vytautas Marijošius maloniai nusistebėjęs, nes jam beiešant Vilniuje, publika atlikėjams buvo labai abejinga. Jis tai net pabrėžė pokalbyje su spauda.

Pasirodo, santarmon'kiečiai žino entuziazmo sukėlimo paslaptį. Nėra renginio be dosniai pilstomo šampano. Nusiperki bilietą į koncertą. Užmoki kelis žaliukus, o šampaną, pyragaičius ir sumuštinis gauni veltui. Tikra Amerika!

Kadangi Pautienienės koncertas pavėlavo 47 minutes (jau tokią, tur būt, Pacifico tradiciją), kai kurie miklesni melomanai suspėjo muktelti dvi ar tris Jacques Dubonet taureles. Nuotaika pagerėjo, atšilo jausmai, atsilėjo varžtai. Be to, pasienyje puikavo si paryžietiški Geštautienės paveiksai. Žmonės ėmė reaguoti atviriau, nuosirdžiau. Dabar jie troško dainos apie meilę.

Santa Monikos pėdomis turėtų pasekti ir kiti. Tiesiog įrašykite programon: Šampanas prieš koncertą ir po koncerto!

Pr.V.

Išėivių rašytojų knygų paroda Miunchene

Muenchene, Menininkų rūmuose, spalio 14 d. buvo atidaryta tarptautinė išėivijos autorių knygų paroda. Stendų su knygomis, išleistomis per paskutinius dešimt metų, buvo įrengė: ukrainiečiai, Ukrainos vokiečiai, rumunai, čekai, slovakai, vengrai, bulgarai, rusai, latviai, lietuviai, estai ir lenkai. Parodą atidarė Bundestago viceprezidentas dr. Richard Jeger. Kalbą pasakė PEN klubo generalinis sekretorius dr. A. Kratochvil. Parodos lankytojų pasveikino vokiečių rašytojų sąjungos Bavarijos prezidentas Erne von Levenstein. Diskusijas, kuriose dalyvavo ukrainų, lenkų, čekų, bulgarų, vokiečių ir rusų rašytojai, vedė Muencheno universiteto rektorius prof. Lobkovič. Parodą ir diskusijas rodė ir Bavarijos televizija.

Bundestago viceprezidentas dr. R. Jeger kalbėdamas nurodė, kad kiekvieno tremties rašytojo pareiga yra teikti kūrybos savo tautai, kuri gyvena nelaisvėje. Ir Vokietijos žymūs rašytojai totalitarinio režimo laikais buvo priversti gyventi ir rašyti tremtyje, ir tokiu būdu vokiečių tauta turi ir savo tremties rašytojus ir tremties literatūrą.

Didžiausią knygų skaičių tremtyje, apie 5000 titulu, yra davę rusai. Kone tiek pat ukrainiečiai, o po jų seka latviai, lietuviai ir estai.

Laisvųjų vokiečių autorių sąjungos pirmininkas rašytojas Erne von Levenstein, pasveikinęs parodos lankytojus, tarp kito pareiškė, kad rašytojų pareiga yra palaikyti gyventojų gerą nuotaiką savajame krašte ir rodyti pasauliui, kur viešpatuoja tautai nepakenčiamas režimas. Diskusijoje, kurioms vadovavo Muencheno universiteto rektorius prof. Lobkovič, buvo konstatuota, kad komunistinis režimas naikina ne vien laisvę, bet ir tautų kalbą. Rašytojų pareiga yra išsaugoti savo tautos kalbos švarumą. Taip pat buvo pripažinta, kad tremties literatūra turi politinę reikšmę, nes autoriai pateikia pasauliui komunistinio teroro liudijimus ir nurodo jo aukas savo tėvyneje. Rašytojai turi rašyti ne vien savo tautai, bet ir kitoms tautomis. Tomas Mannas tremties rašytojų darbo sąlygos vis sunkėja. Ju darbai ir pragyvenimo sąlygos dažnai yra paaukamos Rytų politikos detantei.

A.I.T.

MILŽINIŠKOJI BIBLIOTEKA

Kongreso biblioteka turi knygų ir brošiūrų 17 mil., rankraščių per 31 mil., žurnalų ir laikraščių 111,000 tomų, muzikos dalykų 3 mil., fotografijų negatyvų 8 mil., plokštelių ir juostelių su įrašytu garsu apie 400,000, filmų 183,000, atspaudų ir brėžinių 175,000. Iš viso Kongreso bibliotekoje yra apie 72 milijonai vietų.

KATALIKŲ UNIVERSITETAS LENKIOJE

Lenkijos katalikai įstengia apginti savo universitetą Liubline,

kuris dabar turi 2,350 studentų. Veikia jau 75-tus metų. Šių mokslo metų aidarymo išskilme-se be dvasiškijos atstovų dalyva-vo ir valdžios dignitoria.

LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNAS IR ENCIKLOPEDIJA

Lietuvių kalbos žodyno X tomas, numatoma, jau bus išleistas dar šiemet Lietuvoje.

Lietuviškos enciklopedijos I tomas, gal būt, taipgi pasirodys šiemet Lietuvoje. Iš viso bus 10 tomų. Per metus išeis po tris tomus.

Tel. PK 8-3225

DR. ANNA BALIUNAS

2858 West 63rd Street

AKIJ, AUSU, NOSIES IR GERKLES LIGOS

Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS

Akusheris ir moterų ligos

Ginekologinė chirurgija

6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446

Pirmia ligonius pagal susitarimą

Jei neatšliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS

PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS

6132 So. Kedzie Ave.

Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 4-5 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta

Ofiso telefon. WA 5-2670

Rezid. tel. WALBROOK 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2434 West 71st Street

Val. pirm., ketv. 1 iki 6 popiet. antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabinetas perėmė

DR. EDMUND E. CIARA

OPTOMETRISTAS

2709 West 51st Street

TEL. GR 6-2400

Val.: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos

CRAWFORD MEDICAL BUILDING

6449 So. Pulaski Road

Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6873

DR. W. M. EISIN-EISINAS

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS

GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA

8132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatšliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893

DR. A. B. GLEVECKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė Akij Ligos

3907 West 103rd Street

Valandos pagal susitarimą

Ofiso telefon. PR 8-2220

DR. JANINA JAKSEVIČIUS

JOKS A

VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street

Pirmad., antrad., ketvirtad., ir penktad. nuo 12 iki 4 val. ir nuo 5 iki 6 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 West 63rd Street

Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUCAS

489-4441 — LO 1-6465

Jei neatšliepia 561-1070

ODOS LIGOS — CHIRURGIJA

Ofisai: 1002 No. Western Avenue

6214 No. Western Avenue

Valandos pagal susitarimą

Vid. telefonai 652-1381

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

Tel. ofiso ir buto OLYMPIC 2-4156

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1445 So. 50th Avenue, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Iškylus trečiadienį.

Šeštadieniai 12 ir 4 val. popiet.

Tel. RELIANCE 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

(Lietuvis gydytojas)

3925 West 59th Street

Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 4-5 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

KIDKIŲ IR VAIKŲ LIGOS

SPECIALISTE

MEDICAL BUILDING

7156 South Western Avenue

Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryt. iki 1 val. popiet.

Ofiso telefon. RE 7-1168

Rezid. telefon. 238-2919.

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 8-6881

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė vidaus ligos

2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell Ave. Kampas)

Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 3 iki 7 val. p. p. Tik susitarus

Tel. 778-6565

DR. VIDAS J. NEMICKAS

SIRDIES IR VIDAUS LIGOS

2454 W. 71 Street

Valandos pagal susitarimą

Tel. — 282-4422

DR. ROMAS PETKUS

AKIJ LIGOS — CHIRURGIJA

Ofisai:

111 N. WABASH AVE.

4200 N. CENTRAL AVE.

Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS

OPTOMETRISTAS

(Kalba lietuviškai)

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149

Tikrina akis. Pristako akis ir "contact lenses"

Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA

2656 W. 63rd Street

Val. antrad. nuo 1-4 popiet. ir ketv. nuo 5-7 vakarė

Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5548

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS

Adresas: 4255 W. 63rd Street

Ofiso telefon. RE 5-4416

Rezidencijos telefon. GR 6-0617

Valandos: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 1 iki 3 val. popiet.

Niekada nesutiktas draugas

Poetui Juozui Kėkštui šešiasdešimt metų

KAZYS BRADŪNAS

Paskaite antraštę, gal ir nepatikėsite. Argi iš tikrųjų galima susidraugauti su žmogumi, niekada savo akimis tiesiogiai nematytu? Kokia gali būti tos draugystės forma? Ir kokią jos prasmę?

Asmeniškai man pačiam į tokius klausimus būtų labai lengva atsakyti visai konkrečiu pavzdžiu. Su poetu Juozu Kėkštu nesame susitikę šioje žemėje nė vienu akimirka. O jei reikėtų vardinti bendrojo literatūrinio kelio bent penkis ištikimiausius draugus, Juozą neabejodamas tarp jų įraščiau. Per 30 pastarųjų metų ne viena, kadaiše karštai užsiplieskusi draugystė spėjo ir atvesti. Degė, kol buvo kokia nors reikalinga intencija. Kai jos būtinios nėra, žiūrėk, draugužį net paprasčiausiu laišku negali prisiskauti bent pasilabinimui. Kitaip su Juozu Kėkštu. Jo laišku pūdelis mano stalčiuose vienas iš didžiausiųjų, nors niekada rankos vienas kitam nesame padavę, niekada į vienas kito gyvas akis nesame pasižiūrėję.

Pats likimas jau taip lėmė. Kai dar nepriklausomos Lietuvos gimnazijose mezgėsi mūsų kartos literatų bičiuliškos pažintys, Juozas Kėkštas gyveno ir mokėsi už, tur būt, pasaulyje pirmosios geležinės uždangos, už ano meto aklinau uždarytos demarkacijos linijos, lenkų okupuotame Vilniuje. Kai mes džiaugėmės laisvę, jis jau ėjo per lenkų kalėjimus ir koncentracijos stovyklas. Kai mes svajojome laimingą karą pabaigą Lietuvai, o paskui traukėmės nuo raudonojo potvynio į Vakarų, Juozas Kėkštas brido Sibiro tremtį ir savo kraują laistė Afrikos smėli ir Italijos kalnynų uolas anglų armijos lenkiškam daliny. Kai iš Europos pakilome į Ameriką, Kanadą ir Australiją, Juozas Kėkštas iš Italijos nuplaukė Argentino. Kai svetimuose pasviečiuose gerokai prasigvenom, Juozas Kėkštas neteko savo vienintelio turto - sveikatos, atsiguldams skurdžioje priemiesčio ligoninėje, Argentinoje, pusiau paralyžuotas. Kada JAV gyvenanti poeto sesuo neturėjo pakankamai nei turto, nei kitokių galimybių nugalėti kliūtis, norint nedarbingą žmogų ligonio lovoje atsivežti į šį, visko pertekusį kraštą, tada Lenkijoje gyvenanti kita poeto sesuo greit sudarė reikiamus dokumentus ir parsivežė jį pas save. Palikti jį vienišą ligoninėje tarp svetimų seserims buvo per daug skaudu. Šiuo metu poetas gyvena, kukliai prisiglaudęs Varšuvos priemiestyje valdžios išlaikomus veteranų namuose. Ir taip mudviejų gyvenimo keliai niekada nesusikryžavo.

Tačiau bičiuliška literatūrinė draugystė užsimezgė pačiais pirmaisiais pokario metais. Juozas Kėkštas tada gyveno Romoje ir ten redagavo Italijos lietuvių laikraštį "Lietuvių Balsą", o aš triušias Miunchene, redaguodamas "Aidus". Tai ir buvo laikas, kada vienas nuo kito gyvenome taip netoli, tik ranką ištiesti per Alpes. Bet pokariniai kelinio suvaržymai buvo tiesiog nenugalimi. Tad ir reikėjo tenkintis tik laiškais.

O dar vėliau sekė bendri antologijos "Žemė" rūpesčiai, "Literatūros Lankų" leidimas ir visa kita. Aplamai, be Juozo Kėkšto vargu ar būtų "Literatūros Lankai" ir bešėję. Ieškant pigesnio jų išleidimo, reikėjo žurnalą spausdinti Argentijoje, Buenos Aires. Čia, šiauriniame pusrutu-

Poetas Juozas Kėkštas pirmaisiais pokario metais

ly, surinkta ir paruošta medžiaga būdavo persiunčiama Juozui Kėkštui, o jis ten visa kita jau užbaigdavo iki paskutinio taško, tvarkydamas taipgi visus techninius ir meniškuosius leidinio apipavidalinimo reikalus.

Vienas po kito išseivijoje pasirodė jo poezijos rinkiniai yra ir pasilikę idomiais liudininkais, gana vienišio ir kampuotai skaudaus žodžio poeto, kurį nelengva būtų įrikuoti į bet kokią įprastinę kategoriją mūsų poezijos raidoje. Tiesa, jis buvo vienas iš naujosios mūsų poezijos antologijos "Žemė" (1951) dalyvių, buvo ir pasilikęs žemininkas. Bet ir čia Juozas Kėkštas savo žodžiu ir savo temomis gerokai skyrėsi nuo kitų antologijos bendrakeleivių. Jungė, gal būt, tik tapatus visu žemininkų žvilgsnis labiau į giluminį poezijos klodą, eilėraštį traktuojant ne kokia lengvai pramogine, o beveik skaudžiai apeigine prasme.

Poetą Juozą Kėkštą sunku būtų prie kurios nors autorių grupuotės ar kurios nors laiko mados priliesti ne tik mūsų išseivijos literatūroje, bet ir apylaimi visame lietuvių poezijos kelyje. Rašto žmogum subrendęs ano meto lenkų okupuotame Vilniuje, redaguojant visą eilę ten vienkartinį ir periodinių leidinių, poetas organiškai neįėjo į ano meto nepriklausomybės laikų, sakykime, Kauno poeziją. Net ir, be abejo, gerai jo pažįstama lenkų naujoji literatūra, poetui lemiamos įtakos nedarė. Jis buvo vienas iš tų nedaugelio ano meto Vilniuje lietuviškai rašančių, kuriuos savoje literatūroje ir galėtuome laikyti atskiru vilnietiško tembro daugiau ar mažiau savitu sambūriu. Jame poetai buvo ir yra patys stipriausi. Tai Juozas Kėkštas ir Albinas Zukauskas. Ypač Juozas Kėkštas: nei jis turėjo savo pirmtakų, nei jį patį kas sekė. Tai irgi tam tikra prasme liudija poeto originalumą.

Laikraštiniame, suakutuviniame straipsnyje neįmanomas detalesnis poeto kūrybos nagrinė-

jimas. Tai padarytina atskirose studijose arba bent platesnius žurnalų puslapius. O ne vieną išvalgų literatūros tyrinėtoją turėtų patraukti kiekviena Kėkšto knyga ir jų visuma: "Toks gyvenimas" (1938), "Rudens dugnu" ir "Staigus horizontas" (1946), "Diena naktin" (1947, antras "Rudens dugnu" ir "Staigus horizonto" leidimas), "Ramybė man" (1951), "Etapai" (1953, poezijos rinktinė). Poetui 1959 m. grįžus iš Argentinos ir apsigyvenus Lenkijoje, 1964 metais ir okupuotoje Lietuvoje, Vilniuje, buvo išleista išėjota ir tuo pačiu apgadinta jo poezijos rinktinė "Lyrika". Čia straipsnį rašantis žino, kad Juozo Kėkšto kūryba yra jau patraukusi dėmesį išseivijoje subrendusios, stiprios literatūros kritikės dr. Viktorijos Skrupskelytės. Savo studijiniu raštu ji yra giliai žvilgtėjęjusi į poeto Juozo Kėkšto poeziją. Kiek nugirsta, straipsnis bus spausdinamas "Aiduose".

Be abejo, poeto 60 metų suakties proga (lapkričio 19 d.) bus ir daugiau atitinkamų straipsnių lietuvių spaudoje apie jo kūrėjų ir poeto dalyvavimą "Žemės" antologijoje, tyliama taipgi apie jo darbą ir dalyvavimą "Literatūros Lankų" redakciniam komitete, lyg nuo tos tiesos skaičiuojant atidengimo gali sugrįžti visa imperija.

O vis tiek poeto žodis skamba abiejose pusėse geležinių, mėlų ir nutylėjimo uždangų nesutabdomas. Ir kai metų suakties proga vėl atsisleidžiame jo knygas, tuoj pat išgirstame nelaimę, nes nepavargusi, kapotą, skausmingai dundanti, bet ne beviltišką poeto Juozo Kėkšto balsą:

Klausyk, kaip manyje ledų suskaldytom, palūžusiom šakom tėvynės mano medžiai ūžia.

Iš Juozo Kėkšto poezijos

JEI KARTAIS

Jei kartais apie save aš dainuoju
ir liūdesys erskėtinuos virpa —
brolau, tai todėl, kad žemė sunkūs šešėliai užklojo,
kad beržo šakas, vos žaliuoti pradėjusias,
budelio kirvis pakirto.

Liūdžiu, nes žemė nuo liūdesio linksta.
Verkiu, nes beržas, netekęs šakų, nebeteri kuo verkti.
Todėl kraujo ašarom akys man tvinstas,
todėl negaliu jų užmerkti.

ZODIS

Kai judo teismo dienos ateis,
dienos kraujo pilnos ir alkio —
nakties dievai mane teis,
tribunolas, išaugęs pelkėj.

Jie norės širdies gaisrą pamint.
Nežinos, kodėl širdy vėjo
neturėjau jėgų nuramint
ir krūtinę nurimt negalėjo.

Jie širdies audros nesupras
ir dainų, kurios naktį sklaido.
Pasmerkimo žodį man mes
triumfatoriai tamsūs, be veido.

Kietą žodį jiems šiandien siunčiu,
žodį kietą, aiškų ir tvirtą,
nors klajoju, blaškau ir kenčiu,
nors svajonės bedugnėn nuvirtu.

Teiskit sūnų laisvosios dainos
ir jo dalią, kaip akmenį sunkią.
Iš dainos kruvinosios žaizdos
paskutinį lašą išsunkę,

priklokit mane pelenais.
Ant gyvenimo akmenio kieto
įkaitusių vėjų sparnais
sudužusių širdį poeto

pridenkit. Pameskit mane
kely, kuris veda bedugnėn.
Palikit tik ilgę, audrą many
ir Prometėjaus ugnį.

Kad galėčiau po amžių į mėt
žmonėms. Ji nušvies jiems
takus, kurie saulėn nuveja,
gaivų vėją pasiųs gyviesiems.

UPE

Laikas šniokščia po mūsų kojom,
tai upė krantų tolimųjų:
netikėtai staigus,
aukštastrovis,
įniršęs vanduo ant akmenų.

Akis primerk ir skausmą pamiršk,
klausyk status dienos takto:
ūžia; dunda pakalnėn,
dauždama bangą
uola.

MAIOLI ŽYDI AGUONOM

Kalmų slaitai — amfiteatras, kareivis — aktorius pilkas,
dekoracija — uolos ir dūmų, alyvos ir kraujo aguonos.
Atėjom, tragiški klajūnai, gyvenimo liūdnais tūtais
laisvės ir laimės išalkę, kaip vargšas kasdienės duonos.
Maioli mirtis ir kraujas, aguonom žydi Maioli.
Aguonos raudonos, kaip kraujas, krauju žydi kalnai ir lankos.
Ilgos lavonų eilės: bendran čia sugulė guolin

Poetas Juozas Kėkštas pastaraisiais metais

anglas, prancūzas, italas, indas, graikas ir lenkas.
(Tie, kurie krito, karą pamiršo ir nieko nežino,
laimingi, negirdi vaitojančio draugo, granatų sprogimo,
Cairo, Mass Albanetta, San Angelo, Monte Cassino —
jiems žuvo kaip sapnas, kaip jie)

Keliai, kuriais einam Ryman,
be tiltų ir kelrodžių lūžta, akmeniu, dūmais ir dulkėm
smauglia lakštingalų dainą ir vyšniom žydinčius sodus.
Drauge, bedalis kaip aš, neklupk kely ir nepulki,
nors nuovargis kerta tau kojas ir naktys užgula juodos.
Mums kantatų ir himnų nereikia, nereikia patos ir melo,
mirtis prasta ir gyvenimas prastas. Laukt ilgiau negalėjom,
vagabundų dalia nebemiela. Reikia antro galo
nakties Pompejai! Todėl čia ne gyventi, bet mirti atėję,
karo Vezuvijaus lavą ant tanko ir sauruvo nesam.

Maioli mirtis ir kraujas, aguonom žydi Maioli.
Krauju, kaip aguonos raudona, kietą lakštą istorijai rašom
ir laisvę sapnuodami šaukiame: libertà
v e d i e m u o r i!

PIETA

Nurimo šviesiaveidis kaip dangus po griausmo,
žabo ir lietaus, pranešęs žemei gerąją naujieną,
savo kančią ir savas žaizdas,
sustiprinęs visus, ištroškusius pavasario ir džiaugsmo,
palaiminęs praėjusias ir būsimas kartas.

Jau nebereikia jam paguodos, ašarų nereikia,
lai puošia jį žaizda ir kraujas ir mirtis.

Šiandieną, nukamkintas kaip ir jis,
kraujuojančia, sudužusia širdim norėčiau eiti nebūtin.

Paduok, geroji, stiklą man gaivinančio gyvybės ir
mirties vandens

Visas ietis savin surinksiu aš, beginklis.

Paliks paminklas:

Širdis ir ašaros ant kruvino akmens.

RAMYBĖ MAN

Aš, vergas nepriklausomos dainos,
dainuodamas audras ir laisvę, platų vėją —
dainavau save.

Šiandien, dienų griuvėsiuose sustojęs
(po nurimstančios erdvės dangum),
stebiu save pro skausmo spektrą,
pro pėdsakais manais paženklintą jaunystės kapinyną
ir jaučiu:

kad man praėjusių dienų
paliko žymės aštrios.
Kad jų spygliuotos užtvaros
kiekvieną mano mintį gelia.

Danguis ir žemės užtemimo ir žmogaus nematantiems:
jeigu neturite jėgų pakelti žvilgsnio į mane
(praėjusį ir einantį), nutilkite, palikdami
manę žvaigždėms ir medžiams.

Ties tamsiom upėm stovi medžiai rūstūs
ir aš, jų artimas.

Ramybė jums, šešėlių medžiai,
sausos šakos panėrę į sloping upių naktį.
Prieš naują nerimą ramybė man.

Algirdas Landsbergis "Kontinente"

JURGIS GLAUDA

Ketvirtąjį "Kontinento" numerio turinio anonsas pažadėjo sekančiame žurnalo numeryje, "Rytų Europos dialogo" skyriuje, duoti, tarp kitų rašinių, ir Algirdo Landsbergio straipsnį. Pasiekęs mus penktasis žurnalo numeris pristatė itin įdomų, įvairų, faktais sočiai prisotintą "Rytų Europos dialogą". Šiame skyriuje rašo ukrainietis Ivanas Košelevas, bulgaras Dimitaras Bontchevas, jėgoslavas Michailo Michailovas ir lietuvis Algirdas Landsbergis.

Su savo trylikos puslapių rašiniu "Orwellis ir Kafka tebegyvi Lietuvoje", mūsų autorius įnešė į "Kontinento" auditorijos pagandę puikią informaciją me-džiaga. Jis atliko tai su intelek-

tualizeto prieskoniu, su žinovo precizija, su patrioto patosu.

Algirdas Landsbergis yra kvalifikuotas kalbėti pasiimta tema. Nuo 1956 metų jis dirbo prie Pavergtųjų Europos tautų Seimo, kur suredavo A Survey of Recent Development in Captive European Countries (L.E. t. XIV). Politinėmis temomis jis rašė JAV spaudoje. Jis buvo aktyvus, beredaguojant Lietuvus. Algirdas Landsbergis yra vienas tų retųjų kūrybos pasaulio asmenybių, kuris randa progtį įrodyti, kad rašytojo aštrus dėmesys tautos gyvybinei politikai gali susi-

derinti su jo beletristine ir dramine kūryba. Tai yra įdomus reiškinys, paviršutiniškai toks nesuderinamas. Kūryba ir ... politika. Ir daugelis snobiškai atsisuka nuo politikos sferos, laikydami ją žemesnio pamušalo veikla, nesuderinama su Parnaso nuotakomis, su Pegaso šuoliais. Pagaliau, kai kada, mūsų buities sąlygose, reikia ir drąsos angažuoti ... politikai.

O dėžutė, pasak pasakėčios, atsirado paprastai. Mūsų tiesos siekio veikla, kurią irgi galima vadinti politika, yra etiniai-filosofinė problema, teisybės ieškojimas, politinės tiesos atstatymo pastangos. Todėl, drįstame tarti, kad išeiškos politikavimo erdvės lygmenyse, tikslinga skirti: esmės politiką nuo buities poli-

tikos. Ir jeigu mūsų autorius visiškai nusigrežęs nuo buities politikos, jis, kaip retai kas, kvalifikuotas reprezentuoti tarptautiniam forumui mūsų tautinę esmės politiką ir jos siekius.

"Lietuva — didžios istorinės praeities šalis, turinti 3,2 milijonų gyventojų, pastarųjų kelerių metų bėgyje pilna žodžio prasme savo vardą pavertė fakelu pasaulio spaudos pirmuose puslapiuose", pastebi autorius Tuo vienu pasąžu jis išdėsto Lietuvos pavergimo aplinkybes. Ir vaizdinės to dėstymo priemonės atsioja puslapius. Štai posakis: "Niekad neteisėjusi atviros pornografijos, Maskva pridengė savo agresijos nuogybę teisėtumo figos lapu; specialiai parinktas 'parlamentas', išrinktas pagal vieno kandidato biuletenius, sovietų armijai ir NKVD daliniams prižiūrint, iš lauko ir iš

(Nukelta į 4 psl.)

DAR VIENUS ATSIMINIMUS PASITINKANT

(Atkelta iš 4 pusl.)

dvare, apie gerą naujakurių su- gyvenimą, nenoromis prisimenama mūsų dabartinės tiesiog šu- niškos plautynės dėl iki pamiši- mo išbujusių ambicijų, jeigu už jų dar nesislėptų ir infiltruo- tų nuodų. Jeigu būtumėm, kaip kietinom, įkūrė britų Hondurė lietuvišką "kaimą" ir ramiai ten kurį laiką gyvenę, tai mūsų bend- ro darbo griovėjai būtų pasikvie- tę britų karinės jėgas, padarę per- versmą ir įkūrę "reorganizuotą kaimą".

Tad ačiū, nors jau ir mirusiam, Andriui Rylskiui už turėtą kanti- rybę išskirti senelio pasakoji- mų ir mums parašyti apie tą lie- tuvio darbštumo pavyzdį — Malkavos dvarą, lietuvių ranko- mis paverstą į Malkavos kaimą. Gerai, kad dar nebuvo gimę mū- sų reformatoriai, kurie tikrai bū- tų pasinaudoję kazokų "paslau- gomis". Kokia puiki medžia- ga mūsų romanistams.

Nei antrjo pasaulinio karo, nei abiejų okupacijų autoriui nepasi- sekė išsamiai pavaizduoti. O prabėgoms čia nieko daug ir ne- pasakysi. Vienu skyreliu nieko neaprepsi, kai ir tomuose me- džiaga užspringsta. Autorius mē- tosi iš vieno epizodinio pasakoji- mo į kitą, tačiau atsistoja prieš nenugalimas kliūtis, pačių buv- sių įvykių gigantiską apimtį. Juos reikia labai giliai pažinti, kad bū- tų galima prieiti prie pakania- mų išvadų. Deja, autorius miręs. Šiuo kartu su juo eiti į diskusijas būtų jeigu ne nemoralu, tai bent nekultūringa. Jis rašė iš grynai lietuviškos širdies. Ir šiuo darbu jis įėjo į mūsų memuarininkų ei- les.

Andrius Rylskis pasistatė gra- žų paminklą, bet tai dar nerodo, kad ir kiti turėtų jo keliu eiti. Jo turėta ir beletistinių gabumų, ir tai iš dalies pakenkė rašomui at- siminimų svoriui. Taip atsistiko ir su kai kuriais prieš jį rašiusiais, bent suskubusiais pirmiau, negu jis su savo atsiminimais, viešu- mon pasirodyti.

Apskritai kyla klausimas, skai- tant panašius į čia minimus už- rašus, kam jie skiriami? Ar isto- rikas galės jais pasinaudoti? Gal autoriai rašo tik beletristiką, prisidėdami atsiminimų sydu į tuo būdu išvengdami kitokio vertinimo ir kitokios kritikos, ku- ri galėtų būti labai nepalanki. Paskutiniu metu kaip tik atsir- do atsiminimų leidinių, kuriuos neįinia kam reikėtų ir priskirti.

Jeigu ne rašytojas Povilas Gaučys, vargu ar "Fragmentai iš praeities miglų" būtų išvydę pa- saulį.

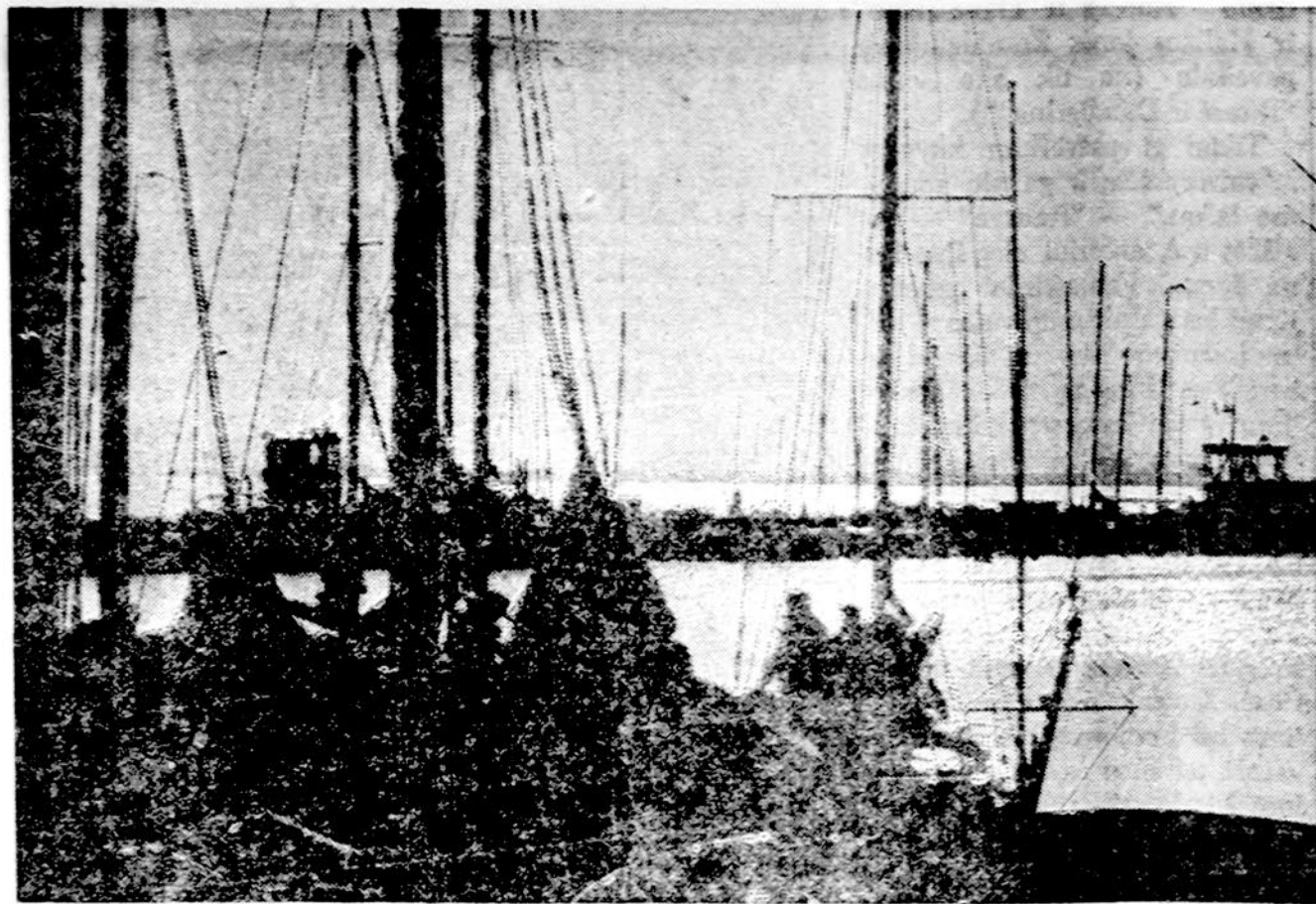
Gal būt, autorius, paryškinda- mas savo atsiminimų svorį, tiks- liausiai juos apibūdina savo įva- dinėse pastabose. Štai keletas jo minčių:

"Sulaukęs senatvės, matau, kad milijonai žmonių gyvena mažais, pilkais, nebeišvengia- mais rūpesčiais, bet pastebėjau ir tokių, kurie žvalgosi ir galvoja atlikti kažkokią gyvenimišką pa- reigą ir tik tuomet dingti amži- nybėje".

"Taigi mes, senieji, ši bei tą rašydami, parengiame būsi- miems archeologams - meninini- kams gabalėlius jų veikalam, kuriuose bus nušviesta lietuvių tautos praeitis".

"Mūsų epocha teikianti viso- kerioją įkvėpimą ir skatinanti veiklą. Gal ši epocha paskatino ir mane imtis plunksnos?"

Mes iš atsiminimų rašytojų laukiame ne beletristinių pasiple- pėjimų, bet netolimos praeities konkretybių. Visi mūsų senelių pasakojimai yra beletristinio po- būdžio. Įvykiai visados apgaubti fantazija. Tai gražūs praeities rē- mal, bet kiek jie tikrovę pavaiz- duoja, tai kitas klausimas.

Prie Baltijos jūros Danijoje

Nuotr. Alekso Urbos

Kultūrinė kronika

RADO NAUJOS MEDŽIAGOS APIE LIETUVĄ

Dr. Viktoras Gidžiūnas, O.F.M. net 45 dienas dirbo Vati- kano archyve ir bibliotekose, rinkdamas medžiagą savo istori- nės studijoms. Archyve tyrinė- jo Varšuvos nunciatūros doku- mentus ir rado labai daug Lietu- vos politinę ir bažnytinę istoriją liečiančios medžiagos nuo 1760 iki 1795 metų. Peržiūrėjo 60 to- mų, užsakė tūkstančius mikrofil- mų.

Padarė daug xerox kopijų išti- sų knygų ir knygų ištraukų, rei- kalingų jo istorinėms studijoms. Kiek apsitvarkęs u atsilikusiais darbais, kun. dr. V. Gidžiūnas baigs ruošti Ambrozijaus Pa- brėžos biografiją, kurios išleidi- mą finansuoja prel J. Karalius. Kun. dr. Gidžiūnas yra taip pat "Sv. Pranciškaus Varpelio" re- daktorius.

KADA ABSURDAS VIESPATAUJA NE TEATRE, BET GYVENIME

Šį sezoną New Yorke pradeda- mi vaidinti scenoje du Ni- nos Voronel veikalai, kuriuos jį parašė praėjusiais metais Mask- voje. Ten jie buvo sulauktyti; da- bar, jai persikėlus į Izraelį, yra išversti į anglų kalbą ir statomi Amerikoje.

Nina Voronel sako, kad "so- vietų gyvenimas yra toks absur- d'škas, jog kai aš rašydama sten- giausi jį vaizduoti realistiškai, išėjo absurdo teatras". Jos stato- mi veikalai yra: "Pirmoji ba-

landžio" ir "Motulė Barinija". Pirmajame veikalė jį vaizduoja, kaip buvę rašytojai, dabar sene- lių prieglaudoje, vaidina savo tarpe tai, ką jie išgyveno, kada- jiems paaiškėjo, jog jų tarpe yra šnipas.

Nina Voronel sako, kad "amerikiečiai visiškai nesupran- ta, ką reiškia gyventi visuome- nėje, kurioje kiekvienas žmogus kiekvieną įtaria. Tai yra ligūsta visuomenė". Išvados, kurių ra- šytoja prieina savo dramose, yra tokios, kurios sukrečia liberalus šiaip ir anapus Rusijos. Pagal ją išeina, kad žmonės gauna tokią valdžią, kokios jie yra verti. Ji kaltina ne tik Rusijos valdžią, bet ir jos visuomenę. Ji vaizduo- ja žmones, kurie kalba vienaip, o daro kitaip.

TOMO MANNO DIENORAS- ČIAI, GAL BŪT, BUS PASKELBTI

Šiuo metu rašytojo dienoraš- čius pradeda išsifruoti jo sūnus Mykolas Mannas, Berkeley uni- versiteto literatūros profesorius. Sakoma, kad juos reikia "išsif- ruoti" dėl to, kad Tomo Manno rankraštis buvo nepaprastai sunkus. Jo sūnus tikisi išskaityti ne daugiau kaip septynis ar aš- tuonis puslapius į dieną.

Tie dienoraščiai buvo depo- nuoti Zueriche, Šveicarijoje, ar- chyve po jo mirties, jo dukters sprendimu. Kai rankraščiai bus perskaityti, priklausys nuo jo žmonos Kotrinos (92 metų) ir keturių vaikų, ar jie bus paskelbti.

Antrojo pasaulinio karo metu Tomas Mannas gyveno Ameri- koje, bet po karo persikėlė Švei- carijon. Jis buvo nuomonės, kad jo dienoraščiai nebūtų skaitomi anksčiau kaip po dvidešimt me- tų. Juose yra apibūdinami tokie asmenys kaip F.D. Rooseveltas, Hermann Hesse ir kiti. To- mas Mannas pasižymėjo labai aštriu ironizavimu, ir manoma, kad to jis nebus vengęs, rašyda- mas apie savo pažįstamus. Savo dienoraščio medžiagą Tomas Mannas visai nenaudoja savo kūriniams. Savo laiku jis buvo gavęs Nobelio premiją. Zino- miausi jo kūriniai yra "Budden- broks", "Mielasis grįžta", "Juo- zapas ir jo broliai", "Dr. Faust- tas" ir kiti.

CHICAGOS ISTORINEJE DRAUGUJE

Chicago istorinė draugija turi savo muziejų Clark ir North gat- vių sankryžoje, Lincoln parke. Čia eksponatai yra keičiami, ro- domi filmai, skaitomos paskaitos. Turima 150,000 knygų, brošiūrų, laikraščių, gausus rankraščių rinkinys, daug mikrofilmų, iškar- pų, pirmon eilėn liečiančių Chi- cago apylinkes, bet ir Amerikos šiaurvakarius, Illinois valstiją, civilinį karą.

FILMŲ LAIMIKIS

Sukūrusieji filmą "Jaws" Dick Zanuck ir David Brown gaus po 20 ml. dolerių kiekvienas. Filmas susilaukė rekordinio pasisekimo.

PREMIJA AUSTRALIJOJE

Vieną iš pirmiausių Australi- jos tapybos premijų — Portis Geach Memorial Award, 3,175 dol. — laimėjo dominikonė me- mo mokytoja seselė Margarita Ma- rija, dėstanti Sydneyje.

VIENUOLIKTASIS CHICAGOS TARPTAUTINIS FILMŲ FESTIVALIS

Zengdamas į antrą dešimtme- tį, Chicago tarpt. filmų festiva- lis buvo iškilmingai atidarytas lapkričio 7 d. dviejose kino te- atruose — Granada (6427 N. Sheridan Rd.) ir Biograph (2433 N. Lincoln Ave.) ir užsidarė lapkričio 20 d.

Tarp iš viso pasaulio sutrauktų geriausių filmų buvo tokie, ku- rie patyrė nepaprastą pasisekimą šiuo metu kituose filmų festiva- liuose, kaip Cannes, Berlyno, Londono, Locarno, San Sebastia- no, Teherano, New Yorko ir Maskvos.

Chicago filmo festivalio tiks- las buvo atskleisti naujus me- niškus filmus ir jų statytojus iš viso pasaulio ir parodyti čia ek- rane, lyg kokioje dinamiškoje vitrinėje, tuos rinkytinius filmus, kurie kitaip gal iš viso nebūtų pasiekę JAV-ų publikos.

Michael J. Kutza Jr., festivalio direktorius, sutraukė per aštuoni- niasdešimt įvairių kraštų filmų, kurie buvo rodomi ekrane origi- nalia kalba, su anglų kalbos pa- rašais. (St.S.)

Latvijos universiteto įkūrimo minėjimas

Jau 30-tą kartą, rašo "Latvi- ja" lapkr. mėn. 8 d. numeryje, latviai išieivijoje šventė Latvijos universiteto minėjimą. Visur plačiame pasaulyje jie prisiminė- tą didžią dieną, kada sulaukė sa- vo latviško universiteto. Dauge- liui kartu teko ilgai laukti, kol atėjo 1919 metų rugsėjo 28 diena. "Mes stovime ant žemės, kuri laiko Latviją ir jos universitetą. Buvo laikai, neseniai tai dar bu- vo, kai galvoti apie tai, ką da- bar mes turime, buvo sapnas...", pasakė tada, Latvijos universite- tą atidarant, Švietimo ministras dr. K. Kasparsons. Šis sapnas vir- to tikrove ir šviesiausiu momen- tu Latvijos istorijoje.

Šią džiaugsmo valandą prisime- na dabar latvių akademikai išieivijoje, kasmet rugsėjo 28 die- ną iškilmingose sueigose ją mini. Nors tremtis be nesugrąžinama praeitis jau skiria minėjimo da- lyvius nuo tos dienos, tačiau tai netrukdo gyvyms susirinkti kartu ir prisiminti tą laiką, kai laisvės karas buvo laimėtas, Latvija ta- po nepriklausoma valstybe ir daugiau kaip 100 metų veikęs Rygos Politechnikos institutas su keliais technikos fakultetais, tapo Latvijos 11 fakultetų uni- versitetu. Taj buvo svarbus ir nepamiršamas latvių tautai i- vykis. Jį šiais metais paminėjo latvių akademine šeima Švedijo-

je iškilmingu aktu, Universiteto himnu, Gaudeamus, akademine fil. lic. Lijos Švabės paskaita: "Švedų laikai Vidzemėje". Dirb- dama Švedijos valstybės archyve, ji turėjo progos susipažinti su i- domia, dar nepublikuota do- kumentacija ir panaudoti ją sa- vo paskaitai. Su parinktomis ci- tatomis ji nuvedė auditoriją į senąją Rygą prieš 300 metų. Tai buvo labai įdomus ryšys su tė- vyne.

Po paskaitos buvo koncertinė dalis, o po to visi dalyviai persi- kėlė į Sveavaegen, Vennergeno centre, į 23-jį dangoraižio aukš- tą, į kongreso akademinių balių. Kai tolumoje rytuose, už Baltijos jūros pradėjo aušroti rytas, gerai matomas iš 95 metrų aukščio, daugis senųjų akademikų su ilge- siu širdyje žiūrėjo į Latvijos pu- sę...

Al. T.

PALIKO NEUŽMIRSTAMĄ VARDĄ

Senienų rinkėjas, numizmati- kas, muziejininkas, visuomeni- ninkas dr. Aleksandras Račkus yra miręs prieš 10 metų: 1965 m. spalio 9 d., bet mūsų dienraščio skaitytojai jį labai gerai atsieme- na, tiek daug rašiusį sveikatos klausimais. Jis buvo kilęs nuo Čekiškų, Kauno apskr. Ameri- kon atvyko 1910 m. Iš pradžių dirbo audimo fabrike, vėliau stu- dijavosi sociologiją Lojolos uni- versitete ir mediciną Chicago medicinos mokykloje, kur 1922 m. gavo medicinos ir chirurgijos doktoratą. Veiklus vyčiuose, vie- nas iš Vyčio žurnalo steigėjų. Bendradarbiavo daugelyje laik- raščių ir žurnalu.

Suakapė daug istorinės me- džiagos iš lietuvių gyvenimo, ku- rią perkėlė į Vytauto D. Kultū- ros muziejaus rūpms Lietuvoje. Grįžęs į Ameriką, vėl surinko ne- mažai numizmatikos ir kitų mu- ziejinių vertybių. Priklausė eilėi atitinkamų amerikiečių draugijų; amerikiečių numizmatikų žurna- le yra parašęs daug straipsnių Lietuvos monetų klausimais.

ĮSIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

VOLARE visiškai naujas mažas PLYMOUTH Ekonomiškas — iki 25 mylių galionu

Sutaupysit iki \$2,300.00 pirkdami 1975 metų Chrysler ar Plymouth.

Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00. Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), spar- nus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515

Seniausias automobilių pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 50 metų.

JEI JOS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNEŠEPOSILTORG)

VYRIAUSIA ISTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, pasiekimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC. Affiliated with PODAROGIFTS, INC.

Priima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, baldytuvams, televizijoms, instutams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminiams. Papildomų žinių teksuoklės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar bet kuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Sėstadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MOSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1684
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11216 — 463 McDonald Avenue	633-0950
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	886-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 06629 — 2906 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 06660 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kentworth Avenue	771-6886
Detroit 12, Mich. — 11601 Joe Campus Avenue	365-6796
Farmington, N. J. — Freedom Acres Rt. 9	363-6494
Hannover, Mich. — 11339 Joe Campus Avenue	363-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	240-6216
Los Angeles 4, Calif. — 189 So. Vermont Avenue	385-6886
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Miami Beach, Fla. 33139 — 1201 17 St.	305-673-8220
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	708-4887
Phoenix, Ariz. 85027 — 22047 N. Black Canyon Hwy.	602-942-8770
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8880
Silver Springs, Md. — 622 Ellsworth Dr.	301-589-4464
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-4320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcelline Street	475-0748
Trenton 10, N. J. — 1182 Dantz Avenue	382-4506
Utica, N. Y. — 908 Stecker Street	732-7476

Arvydas Algimas

Architektas

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5938

DAIL. HALINOS JONĖS ŽMUIDZINIENĖS PARODA

1975. XI. 8-9 d. Toronte. Prisikėlimo parapijos parodų salėje

JUOZAS KRALIKAS

Halina J. Žmuidzinienė yra išlikusių šventėjų vardu. Baigusi Meno mokyklą Kaune; be to, dailę studijavusi Adomo Varno bei Adomo Galdiko studijose ir Londone. Jos pirmutinė paveikslų paroda įvyko Kaune 1930 m. pavasario pradžioje, o antroji — 1932 m. Vėliau dalyvavo eilėje lietuvių dailininkų parodų: Kaune, Vilniuje, D. Britanijoje ir JAV. Jos paveikslai tose parodose — daugiausia akvarelės. Bet ji ne tik tapytoja: nemažai jos ir grafikos darbų — knygų viršelių, iliustracijų, plakatu, šaržų. Ji ir portretistė: nutapiusi eilę portretų. Buvo Lietuvos Dailininkų sąjungos narė.

Ši paroda — įdomi, motyvais, tematika, nuotaika, savitu mastymu bei sprendimais. Individuali ir liaudiška. Šiuose paveiksluose atgijęs senasis lietuvių tikėjimas bei mitologija, mūsų žalos senovės pasaulėjauta bei pasaulėžiūra. Ši paroda mus nuveda labai toli nuo civilizacijos triukšmo ir legendinę ramybę. Čia laiko perspektyva — bene karaliaus Mindaugo ir karalienės Mortos laikai.

Mūsų išmyję grafikai — T. Valius, V. Petravičius, P. Augius, V.K. Jonynas, Alf. Dargis, V. Rataiskis-Ratas — maždaug prieš 40 metų atsirėmė į lietuvių liaudies meno tradicijas. Šios srovės ištakos — liaudies meno palikimas. Jie sąmoningai liaudies meno formas perkūrė kiekvienas savo individualiniu stiliumi. Šios grupės dailininkams būdingas liaudiškas primityvizmas (ypač P. Augiaus ir V. Petravičiaus kūryboje) ir siekimas ekspresionistinės išraiškos (ypač T. Valiaus ir V. Rataiskio-Rato grafikoje). Jau ar ne 18 metų, kai dailininkas Ant. Tamošaitis pasuko į dabartinį savo kūrybos kelią: nūnai jo pagrindinis šaltinis yra liaudies drožėjai, audėjai bei tapytojai. Bene 15 metų, kai dailininkė Halina J. Žmuidzinienė padarė kūrybinį posūkį į dabartinį savo stilį — savitą ir šviežią. Ji atsirėmė ne tiek į pačias liaudies meno formas, kiek į dvasios gėmes: į senovės lietuvių tikėjimą bei mitologiją. Tuo ji skirtinga, savita, nors, kaip ir visi aukščiau minėti, irgi persiunkus liaudies dvasią.

Šioje parodoje eksponavo 23 kūrinius. Parodos centriniu paveikslu tektų laikyti — „Mėnuo saulų vedė“. Platus mosto, saktum, kosminis; vienas įdomiausių kūrinių. Šešiuose paveikluose — laumės: mitologinės laumės (deivės), ne pastarųjų amžių laumės-raganos. Tai bene geriausiai išpriešt paveikslai. Šiuose laumių mėnesienose daug laimingos ramybės, žavesio ir burty. Trijuose paveikluose — vanduo: „Vandenis“, „Vandenė“ ir „Jūra“. Šių vandenų atsispindi amžiai, kai vanduo buvo pirma pradžiškai grynas ir tyras. Buvo gi upių protėviams šventi: tai liudija ne tik kronikos, bet ir išlikę senieji vardai — Šventupė, ar Šventoji. Buvo ežerų šventi,

IS MOTERŲ PASAULIO

— Sofija Oželienė atšventė savo 75-tą gimtadienį pas dukrą dr. Sofiją ir žentą Larry Blumenfeldus Washington, D.C. Ji džiaugiasi turėjusi progos susitikti su daugeliu draugų ir pažįtamų gražiame priemime. Taipgi buvo pakviesta į Laimos ir dr. Aleksandro Platerių namus, kur suruoštamame pobūvyje vėl patyrė gausiai susirinkusių vašingtoniečių nuoširdumą ir draugiškumą.

— Birutė Pūkelevičiūtė atidarė Julijos Zdanienės meniškų darbų siuvinėtų paveikslų parodą ir paskaitys savo kūrybos ištraukų lapkr. 23 d. sekmadienį, 3 v. p.p. Lietuvių taut. namuose. Vaisės-kava ir saldymynai. Popietė ruošia Liet. Dukrų d-ja.

— Dail. Inos Nenorčienės iš Bostono emalio darbų paroda bus atidaryta Čiurlionio galerijoje Jaunimo centre gruodžio 5 d. 7 v. 30 min. v. Programoje dailininkės: E. Pušneraitienė, J. Verksnienė, O. Pulkauskienė, J. Bilionienė, M. Babickienė, M. Tumienė, S. Oželienė, V. Kulikauskienė. Iškilmes prie paminklo grąveda Inė Kazys Ožala.

Dail. Halina Jonė Žmuidzinienė

filacijos. Nieko iš kraštutinių „izmų“ ar „pop art“. Ji nesiveržia avangardan. Žiūrovo nekankina abstraktiniu stiliumi: juo gal lengviau apėiti meninę sunkenybę ar problemą, tačiau paveikslas dažnai kitiems vargiai besuprantamas, arba ir suvis „neįkandamas“. Ji neatmeta meninės grožio, nepaneigia tyčia, kaip abstrakcionistai. Nesigriebia pribloškiančių efektų, kaip Amerikos abstraktūs ekspresionistai, neigi ekspresionistinio realizmo, kaip meksikiečiai. Aplamai, ji nėra įsikibus nė į vieną abstrakcinio meno srovę: nei New Yorko, nei Paryžiaus, nei italų...

Yra šioj parodoj vienas paveikslas vardu RUNCĖ IR DANDIERINAS. Šitie irgi senovės dievų vardai? Ne, tai rašytojo Jono Žmuidzino beletristikos knygos, Nidos klubo 1969 m. išleistos Londone, pavadinimas. (Trečioji jo knyga: pirmoji — tautos menas. Ši Parodų salė jau tapusi lyg kokia dailės ugnia vieta. Čia dailininkai sutinkami kaip pasiilgtieji ir branginiai.)

Julijos Zdanienės siuvinėtas tėvės vaizdas

Nuotr. Marilyn Neel

L.D.K. Birutės draugijos C. Chicago skyrius, švęsdamas draugijos įsikūrimo

aukštinį jubiliejų, 1975 m. lapkričio 9 d. padėjo vainiką prie Zuvisiems dėl Lietuvos laisvės paminklo Jaunimo centro sodyje, Chicago. Prie vainiko tautiniai drabužiais pasipuošusios birutininės iš k. į d.: L. Dainauskienė, L. Stasiūnienė ir viešnia iš New Yorko M. Kliveckienė. Dešinėje taut. drabužiais birutininės: E. Pušneraitienė, J. Verksnienė, O. Pulkauskienė, J. Bilionienė, M. Babickienė, M. Tumienė, S. Oželienė, V. Kulikauskienė. Iškilmes prie paminklo grąveda Inė Kazys Ožala.

Nuotr. V. Norėlikas

dzino „Runcės ir Dandierino“ ir Halinos Jonės Žmuidzinienės paveikslų (ne tik šito vieno „Runcės ir Dandierinas“).

Tiktai gi pažvelkim knygyn. ... „vaivorykščių ir garmių gaudymo laikas.“ — „Rausvė“ — tėviškos upė, autoriui elegiška, kone šventa. Fantastiniai pasakojimai bei velnių nuotykių. Mostai į senovės Lietuvą. Liaudiški kerėjimai ir mona. Tie pasakojimų vaizdai savo struktūra, fantazija, motyvais, magija, net stilių išpuoselėjimu bei kultūra tokie giminingi, jog, regis, to paties asmens. Knygoje gaivi žodžio išraiška, itin gražus saknys. Taip ir šios parodos paveikluose gaivi išraiška ir graži dailės frazė. Knygoje nereta nusišypsavimų bei humoro. O argi neakivaizdu tai šitos parodos paveikluose?

Halinos J. Žmuidzinienės kūryba — rami, šviesi, optimistinė. Mažai kas tamešnio: spalvos nenukamuotos, daugiausia šviesios, linksmos ir gaivinančios. Jos paveikslai labai patraukūs, gyvi ir nuotaikingi. Kuo ilgiau į juos žūri, tuo gražiau ir intymiau jie atsiskleidžia. Kūriniai iš pirmo žvilgio gali atrodyti be metaforų ir kone paprasti, bet, geriau išsiūžinęs, paregi jų transcendentinę bei metafizinę potekstę.

Ši paroda liudija dailininkės Halinos J. Žmuidzinienės kūrybinį posūkį, pasižymintį savitumu, šviežiais stiliaus bei aspektų atnaujinimu. Tebus pasakyta ir tai, kad šie paveikslai yra dailininkės asmenybės apreiškimas. Jie savo dvasia bei stiliumi yra turtum pati autorė veidrodyje. Nuosirdūs, lyriški, nuosakūs, be manierų ir pozos, kaip ir pati dailininkė realiaime gyvenime. Jie nėra plepūs nesibaigiančiais formų ar spalvų deriniais. Pagal versmę, arba šaltinį, šie paveikslai yra mūsų senovinės religijos bei liaudies dvasios (lyriškai primityvios) apreiškimas. Dėl to jų dauguma — siužetiniai. Juose regime ne tik aiškias figūras (laumės, aitvarai, miškiniai, vandeniai, paukščiai), bet ir personažus (Mėnuo saulų vedė, Runcė ir Dandierinas). Tai mitologiniai fragmentai, tautosakinės iškarpos, dainų bei liaudies pasakojimų užuominos.

Mes — dailės mylėtojai bei žiūrovai — už šią parangą turime nuoširdžiai padėkoti K. Liet. Kat. Moterų dr-jos Prisikėlimo parapijos skyriui. Šios lietuvių, ruošiamos čia paroda po parodos — rodydamos lobį po lobio — stipriai paremia ir kelia mūsų tautos meną. Ši Parodų salė jau tapusi lyg kokia dailės ugnia vieta. Čia dailininkai sutinkami kaip pasiilgtieji ir branginiai.)

Halina Jonė Žmuidzinienė

Laumė (kairėje), Aitvaras (dešinėje)

KULINARIJOS PERLAI — GRYBAI

STEFANIJA STASIENĖ

Grybai — pirmieji ženklaai su šiluso pavasario ir tikras papuošalas rudens miško. Kada šiltas rudens lietus sudrėkina žemę ir medžiai pasipuošia, spalvingais vaizdais gėrimės kiekvienas, o poetas vysk. A. Baranauskas mums taip visa tai pristato:

„Miškan būdavo eini — tai
net akį veria,
Va taip linksma dūšią, užu
širdies tveria,
Ant žalio, rausvo, balkšvo
dugno taškai grybų
Tarp medžių marguliuoja iš
savo sodybų“

Šalia grožio ir miško romantikos, grybai kiekvieną dar stebina paslaptinga savo kilme, kuri liaudies fantazijoje pagimdė įvairias legendas, pasakojimus. Todėl nenuostabu, jog daugelis tautų grybus sugretina su laumėmis, nykštukais, raganomis ir t. t.

Iš tikrųjų, grybai daug kuo ir skiriasi nuo kitų augalų, nes jie neturi nei šakų, nei lapų, nei žali chlorofilo, kurio pagalba kiti augalai pasigamina sau maistą.

Grybų maistingumas

Lotyniškai grybai vadinami fungi. Daugumas šių fungus yra tikri parazitai ir kenksmingi žmogui, gyvuliams ir augalams. Ši augalų grupė minta paprastai augaline gyva ar negyva organizme medžiaga. Mes žinome javų kenkejus: rūdis, skales, kūles ir t. t. Šiandien su tais kenkėjais gana efektingai kovojama, ir daug žalos jie nepadarė. Tačiau yra ir labai naudingų grybelių — tai mielės, penicilinas ir t. t.

Naudingus grybus žmonės jau labai seniai naudoja maistui. Mes esame įpratę skirti grybus ir valgomus ir nevalgomus, kuriuos paprastai vadiname šungrybais.

Valgomieji grybai jau prieš 200 m. pradėti kultivuoti. Pirmieji buvo prancūzai, grybų auginimo išgarsėjo de Tournefort. Vėliau grybus auginoti pradėjo ir anglai, kurie šią ūkio šaką nepaprastai išvystė ir sukūrė stambia šios rūšies pramonę. 1918 m. grybus pradėta auginoti ir JAV-ese. Šiandien jie visur auginami komerciniais pagrindais, įskaitant ir Sovietų Sąjungą bei Japoniją.

Grybai ne vien tik geras maisto priedas, bet taip pat maistingi ir naudingi mūsų organizmui. Juose yra proteino daugiau, negu bet kokiuose vaisiuose ar daržovėse, o be to, vitaminų B1 ir B2, bei riboflavino.

Grybai — kilmingiausios rūšies skanėstas

Grybai visais amžiais epikuričių buvo laikomi nepaprastu skanėstu. Kulinarijoje jie vertinami kaip brangūs perlai, o tam tikra

rūšis trufiliai — godūnai gavo net juodojo deimanto vardą. Tarpe visų kitų augalų ar daržovių, grybai sudaro pačią kilmingiausią rūšį. Be jų neapsieina joks iškilmingesnis valgis. Nors paprasti grybai visems prieinami ir nebrangūs, tuo tarpu godūnai — trufiliai yra tikras liuksusas ir jų kaina astronomiška.

Ši grybų rūšis randama tik tam tikrose vietose ir ne kiekviename krašte. Daugiausia godūnų randama Prancūzijoje, Italijoje ir Afrikoje. Prancūzijos godūnai juodi, Italijos geltoni ir Afrikos balti. Prancūzai juos jau 15 šimt. pradėjo naudoti maistui. Ten jie auga daugusia po ąžuolais ir beržais, maždaug pėdos gylio žemėje. Atrodo, kaip mažos bulvės ir yra juodos spalvos. Juos žemėje gana sunku surasti, todėl pagal tradiciją juos paprastai į žemės paviršių iškelia jaunos kiaulės, beknaisiodamos žemę. Šiame krašte godūnai užtikami gana retai, tik kai kur Kalifornijoje ir Oregone. Lietuvos miškuose taip pat gana retai sutinkami. Ten jie vadinami baltaisiais trufiliais.

Su šios rūšies grybais pajvairinamos salotos, naudojamos kamšalui ir valgomai žali, mirkyti vyne arba kepti karštuose pelenuose. Paprastų grybų paruošimas valgiui nėra sudėtingas, tačiau reikalauja prisilaikyti tam tikrų taisyklių.

Grybų parinkimas ir paruošimas

Perkant grybus, reikia visų pirma atkreipti dėmesį į jų šviežumą. Grybai turi būti aiškios spalvos, neperaugę. Tamsių spalvų grybai paprastai yra aštresni ir geresnio skonio, tuo tarpu šviesūs turi švelnesnį aromatą.

Maistui vartojam ne tik grybų galvutes, bet ir kotelius. Plauti juos reikia labai trumpai šaltu vandeniu. Niekad grybus nemirkyti vandeny, nes nustoja savo

aromato. Staiga nuplovus, nusausinti. Virti taip pat labai trumpai, vos keletą minučių (tris, keturias min.). Be to, grybus nupirktus ar pririnkus, nelaikyti saulėje, o vėsioj vietoj arba šaldytuve.

Ilgesniai laikui grybai išlaikomi sudyti, džiovinti ar marinuoti. Grybų patiekimas stalui be galo įvairus. Priklauso nuo krašto tradicijų, žmonių skonio ir fantazijos.

Grybai sniege

Imti: 8 kiaušinius, 5 grybų galvutes, 1 puod. maltų šviežių grybų, 1 puod. rūkšt. grietinės, truputį maltų pipirų, petražolių, 1 valg. šaukšt. sviesto ar alyvos, druskos.

7 kiaušinius išvirti kietai. Nulupti. 5-kiems kiaušiniams nuplauti galus, taip kad bukieji galai liktų uždari (kad nebūtų kiaušinių). Išimti trynius. Ant lentelės trynius kartu su likusiais dviem kiaušiniams smulkiai supapoti. Pridėti sumaltus grybus, įleisti vieną žalią kiaušinių pipirų ir druskos pagal skonį. Visą sumaišyti ir patroškinti svieste. Grybų vienodo dydžio galvutes keptuvėje ant abiejų pusių alyvoj trumpai apkepti. Kiaušinių baltymus pripildyti paruošta grybų mase ir užvoti keptom grybų galvutėm.

I grietinę įdėti truputį druskos, gerai išmaišyti, supilti į lėkštę ir sustatyti paruoštus grybus. Kraštus papuošti kapotom petražolėmis. Tinka daržovių salotos.

Lelijos žiedas

Kiaušinius išvirti kietai. Nulupti, truputį nuplauti bukieji galai, kad stovėtų. Iš viršaus įplauti penkiose vietose ir atskleisti, kad atrodytų kaip lelijos žiedas. Taip paruoštus kiaušinius uždėti ant ne per didelės, apvalios pagrudintos duonos riekelės. Į kiaušinio vidurį įdėti smulkiai kapotų ir alyvoj pakepintų grybų su prieskoniais (svogūnai, pipirai ir druska). Ant grybų viršaus uždėti po arbat. šaukšt. rūgšties grietinės ar majonezo. Paviršių pabarstyti paprika. Tinka užkandžiams.

Nuotr. J. Sabaliauskas